

Джерела та література

1. Башун О. Комп'ютерні програми для створення електронних бібліотек // Бібліотечний форум України. – 2012. – № 1. – С.28–29.
2. Гуцул Г. Електронні бібліотеки: проблемні питання видавництва, бібліотек, обов'язкового примірника, авторського права / Галина Гуцул // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 10. – С. 48–49.

Юлія Карпенко

Юлія Пащенко

Наук. керівник – д.і.н., проф. Онішко Т.В.

м. Полтава

ІНТЕРАКТИВНІ МУЗЕЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інтерактивність – це взаємодія, комунікація, яка передбачає двосторонній діалог, метою якого є перетворення узагальненої інформації на особистісні знання. Інтерактивність нині стає базовим принципом музейно-освітньої діяльності, яка передбачає наявність зворотного зв'язку між музейними працівниками й відвідувачами. Інтерактивність діяльності музею проявляється у диференційованому підході до різних категорій відвідувачів, впровадженні в традиційну екскурсію ігрових та театралізованих елементів, можливості безпосереднього доступу до експонатів [1].

У світовій практиці вже понад 20 років відбувається створення інтерактивних музеїв. Замість традиційних експонатів з'являються чудо-музеї з інтерактивними експозиціями, експериментальними лабораторіями і точними копіями підводних човнів, механізмів, автомобілів тощо. У таких музеях є не лише відповіді на всі питання, але й чудові наочні приклади, які привертають увагу відвідувачів. У подібних інтерактивних музеях можуть запропонувати створити машину часу, спостерігати життя комах у костюмі мурахи або ж потрапити до мильної кулі.

Інтерактивними є переважно музеї наукового та образотворчого спрямування, які ставлять за мету донести інформацію для відвідувачів різних вікових категорій у незвичній та водночас привабливій формі. Наприклад, музей науки «CosmoCaixa» в Барселоні (Іспанія) знайомить відвідувачів з еволюцією рослин і тварин, планетами і сузір'ями у віртуальному планетарії, геологічним розрізом Землі і навіть запрошує до справжнього амазонського лісу. До того ж відвідувачам надається можливість власноруч створити власну планету. У місті Валенсія (Іспанія) музейними працівниками створено так зване «Місто мистецтв і науки». Це величезний архітектурний комплекс з п'яти споруд на висушеному дні річки Турія, до якого входять оперний театр, кінотеатр, планетарій і театр лазерних вистав, галерея і ботанічний сад, науковий музей і океанографічний парк. Гасло «Міста мистецтв і науки»: «Заборонено не чіпати, не відчувати, не думати!». Відвідувачі можуть погуляти чудовими садами, взяти участь у науковому експерименті, а потім відвідати театральну виставу.

Центр науки «Еврика» у м. Вантаа (Фінляндія) – це головний науковий музей Скандинавії, який складається з трьох павільйонів і наукового парку. Відвідувачі разом з інструкторами проводять дослідження та експерименти, зокрема піднімають автомобіль своїми руками або ж намагаються проїхати на велосипеді по канату. У залах виставлені такі незвичні експозиції як літаючий килим, експонати-ілюзії. У музеї немає ніяких правил, крім законів фізики.

Серед експозиції музею науки у Лондоні привертає увагу Зала годинників зі зразками старовинних годинників до суперсучасних атомних годинників. Зала медицини з діорамами дозволяє дізнатися про те, як лікували древні цілителі і як в середні віки вивчали анатомію. У Залі технологій машинобудування знаходиться командний модуль корабля «Аполлон-10», в якому можна побувати. На інтерактивних виставках цього музею відвідувачі можуть спостерігати практично усі фізичні процеси Всесвіту.

Музей «Корпус» у м. Лейден (Нідерланди) – це унікальний семиповерховий музей у формі людського тіла. Ззовні він схожий на сидячу людину висотою 35 метрів, а всередині його експозиції з точністю

відтворюють людський організм. Відвідувачі музею можуть піднятися по ескалатору, розташованому в коліні людини, пострибати на язиці-батуті, потрапити до пульта управління, який знаходиться в мозку людини тощо. На спеціальних моніторах в музеї відтворено такі процеси організму як надходження кисню до легень та перетравлення їжі [2].

Діяльність інтерактивних музеїв базується на інноваціях. Інтерактивний музей новин у Вашингтоні – це одне з найпопулярніших місць для тих, хто цікавиться сферою медіа. У ньому можна знайти все, що стосується історії і майбутнього розвитку преси. За допомогою такого музею кожен може відкрити для себе усі аспекти професії журналіста, репортера або редактора. Адже в цьому музеї є справжні news-rooms, студії і безліч інтерактивних завдань, завдяки яким кожен може відчувати себе у ролі справжнього журналіста чи ведучого телевізійних новин. Відвідувачі можуть побачити себе в імпровізованому ефірі, що транслюється на плазмовому телевізорі та моніторах музею, а також забрати з собою касету з записами свого дебюту.

Поєднання інновації та інтерактивності часто відбувається з метою унаочнення навчального процесу в музеї, прагненням зробити його більш цікавим та атракційним. Так, до інноваційних рішень Віденського природничого музею, які викликають значне зацікавлення у відвідувачів, належать інтерактивні моделі. Наприклад, за допомогою дворучної помпи відвідувач нагнітає повітря, а на моніторі навпроти зі зображенням розрізу вулкана підіймається лава і відбувається виверження. За подібним принципом побудована інтерактивна модель, яка демонструє еволюцію коней. Відвідувач, крутячи важелі, може побачити на екрані, як виглядали предки коней у різні епохи. Привертає також увагу інфрачервона камера. Це оптико-електронний прилад, що візуалізує на екрані температурні поля, внаслідок чого відвідувач бачить на екрані своє відображення в інфрачервоному світлі [3].

Одним із визначальних напрямів музейного маркетингу є ефективна стратегія залучення відвідувача до музею. Відтак музей повинен створювати належні умови для проведення відвідувачами вільного часу. Саме тому в музейному маркетингу органічно взаємодіють, з одного боку, інноваційні

методики (паблік рилейшнз, пабліситі – техніка успішного формування іміджу), а з іншого – інтерактивні (створення в музеї рекреаційних зон, зон творчості, ігрового простору, музейного магазину, арткафе тощо). Практичним втіленням інтерактивної маркетингової стратегії залучення відвідувачів до музею та використання інноваційного потенціалу сучасних мультимедійних технологій стала партнерська взаємодія Британського музею із потужною міжнародною корпорацією Samsung, яка розпочалася у 2008 році. Результатом співпраці стало відкриття Цифрового пізнавального центру, за допомогою якого відвідувачів, передусім молодь, знайомлять з творами мистецтва. Щорічно близько 10 тисяч молодих людей вивчають колекції Британського музею за допомогою новітніх технологій, розроблених компанією Samsung [4].

В Україні в контексті розвитку інформаційного суспільства останнім часом приділяється значна увага створенню інтерактивних музеїв. Так, у Львівському музеї історії релігії проводиться «Родинний день у музеї» для батьків із дітьми – це інтерактивна екскурсія з елементами гри, яку проводять костюмовані персонажі, акцентуючи увагу на оригінальних експонатах, цікавих фактах, захопливих легендах. Водночас упроваджуються інтерактивні майстер-класи, під час яких відвідувачі набувають навичок давніх способів видобування вогню, виготовлення первісних знарядь праці та вивчають давню орнаментику на прикладі писанок та вишитих рушників із фондів колекцій музею [5].

Сучасні музеєзнавці свідчать про такий психологічний аспект як музестерапія. Виготовлення писанок, малювання атрактивних музейних експонатів птахів у супроводі аудіо записів їхніх голосів дає змогу виявляти, усвідомлювати, а також виражати різні позитивні емоційні стани, як-от захоплення, радість. Відбувається емоційне перемикавання відвідувачів з негативних спогадів і переживань, внаслідок чого знімається напруженість психотравмальної ситуації і зникнення хворобливої симптоматики.

Деякі музеї України успішно застосовують такі методики, як арт-терапія, ігрова терапія, аудіотерапія, казкотерапія, що дає змогу людині активно пристосовуватися до навколишнього середовища, сприяє її психічному й духовному розвитку. Зокрема, у Національному художньому

музеї України (м. Київ) відвідувачам пропонують побувати у ролі мистецтвознавців, фольклористів, музеєзнавців, а в музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької (м. Львів) – відповідно у ролі музейних працівників та музикантів-виконавців під час виступів у музичному салоні. Разом з тим у Національному художньому музеї України дітей вчать малювати, пропонують відвідати художню майстерню, познайомитися з відомими художниками. Також тут можна спробувати себе у ролі реставратора, організатора виставки і музейного експерта. Святкування дня народження іменинника з числа відвідувачів закінчується «музейним подарунком», а саме репродукцією картини з експозиції.

Інтерактивні музеї в Україні є дієвою формою ознайомлення з професіями. Наприклад, у Києві є музей залізничного транспорту, який знаходиться на центральному вокзалі «Київ-Пасажирський». У ньому представлені старовинні вагони й паровози, в які можна заходити, все крутити та перевіряти. Державний музей авіації імені Олега Антонова є найбільшим історико-технічним музеєм у Східній Європі. У більшість експонатів можна заходити і відчувати себе пілотом. Київський музей «KidsWill» – це міні-держава, де дітям видають дорослий паспорт та виплачують зарплату. У цьому музеї можна побути поліцейським, пілотом, телеведучим, суддею чи мером міста. Дитина самостійно обирає професію і витрачає зароблені кошти без втручання батьків.

Інтерактивними є більшість музеїв-скансенів. Наприклад, інтерактивний музей народної архітектури та побуту України знаходиться в Києві (Пирогово) під відкритим небом. Відвідувачі можуть зайти в старовинні оселі та відчувати, як раніше жили українці, чим займались та що їли. Для того, щоб зацікавити дітей, у Києві створено інтерактивний музей під відкритим небом «Мамаєва Слобода», де надається можливість побувати в гостях у козаків, зазирнути до майстерні коваля і гончара, зайти до садиби сотника, піднятися на козацьку сигнальну вежу, покуштувати смачних страв. У «Слободі» посвячують у джури, видають козацьку грамоту, молодь може навчитися стріляти із лука і їздити верхи на конях.

З метою пропаганди наукових знань та формування практичних компетентностей у Києві створили музей науки та техніки

«Експериментаніум». Тут простими словами розповідають про складне. Для дітей проводять інтерактивні заняття, науково-розважальні шоу. Відвідувачі музею можуть взяти участь у наукових випробуваннях. Під час проходження курсу «Цікава хімія» підліткам в ігровій формі пояснюють базові наукові поняття.

Працівники Київського науково-природничого музею розробили науково-фантастичний квест «Останній мамонт на Землі», музейну пригоду «Квітка життя богині Флори», командну гру «Botanikon GO» і сучасний «UrbanBotanyQuest», учасниками яких є передусім діти. У цьому музеї взимку дітей навчають робити годівниці для птахів [6].

Цікавим вважаємо інтерактивний музей народної гастрономії в Полтаві. У ньому зібрані меблі та посуд XIX-XX століть. Деяким експонатам, як-от вишиті рушники, килими, глиняний посуд, старовинні меблі, картини понад 100 років. У музеї відтворено муляжі страв з «Енеїди» І.П. Котляревського. У ході інтерактивної екскурсії відвідувачі можуть одягати національні костюми та взяти участь у міні-спектаклі, відповісти на питання вікторини чи квеста на гастрономічну тематику. Тут активно проходять майстер-класи з виготовлення ляльки-мотанки, приготування вареників та галушок з подальшою їх дегустацією [7].

Отже, в сучасній теорії та практиці музейної справи важливими, з огляду на спроможність музею відповідати викликам часу, є музейні інновації та інтерактивність, що дозволяють відвідувачам зануритися в історичне чи природне середовище тощо. Інтерактивні аспекти музейного маркетингу в комплексі та взаємодії дають змогу залучити до музею нових відвідувачів, фінансові ресурси та зробити музейний товар конкурентоздатним на ринку культурних послуг.

Джерела та література

1. Банах В.М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jan/7721/3.pdf>
2. Пять лучших интерактивных музеев Европы. URL: <https://expresstour.com.ua/news/pyat-luchshih-interaktivnyih-muzeev-evropy>

3. Віденський природничий музей. URL: <https://www.nhm-wien.ac.at/en>
4. Британський музей Цифрового пізнавального центру (Digital Discovery Centre). URL: <https://www.britishmuseumshoponline.org/>
5. Інтерактивний музей – це новий підхід до пізнання історії. URL: <https://pedpresa.ua/33315-interaktyvnyj-muzej-tse-novyj-pidhid-do-piznannya-istoriji.html>
6. Інтерактивні музеї для дітей у Києві. URL: <https://life.bodo.ua/chto-posmotret/7925-uvlekatelnye-muzei-dlya-detej-v-kieve>
7. Інтерактивний музей народної гастрономії м. Полтава. URL: <http://www.tourism.poltava.ua/novyny/2018/07/11/08/00/>

Владлен Орлов
м. Полтава

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НЕПРАВОСЛАВНИХ ХРИСТІЯНСЬКИХ ГРОМАД ПЕРІОДУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 – ПОЧАТКУ 1920-Х РР.: ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Перебуваючи в умовах відзначення 100-річчя Української революції 1917 – початку 1920-х рр., органічним компонентом у студіюванні цієї проблематики є релігійний компонент. Період Української революції та українського державотворення в історичному та історіографічному вимірі є профіцитним, але й по сьогодні залишаються фактичні та фактологічні лакуни, існують проблеми з хронологічним окресленням та використанням поняттєвих ідентифікаторів щодо подій 1917 – початку 1920-х рр. Наприклад, доктором історичних наук П. Гай-Нижником у авторській публікації наголошено на багатогранності терміносполук та варіацій обґрунтувань хронологічних меж зазначеного періоду, зокрема запропоновано власний варіант, котрий є, на нашу думку, узагальнюючим та достатньо містким – «Доба «Національно-визвольна боротьба та українське державотворення (1917–1922 рр.)» [1, с. 6].